

MINISTR VNITRA
ČSSR

STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze
ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ
Důvod: *pn. č. 6/121 - HU 199*
PhDr. Alena Šimánková
Datum: *13. 12. 04* Podpis: *[signature]*

V Praze dne 25. ledna 1989

Č.j.: OV-016/A-89

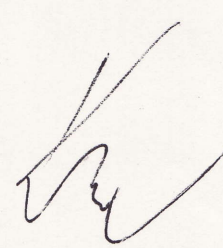
T A J N Ě

Přílohy : 25/475

Vážený soudruhu,

v příloze předkládám stanovený počet výtisků materiálu "Informace o protispolečenských akcích antisocialistických elementů ve dnech 15. - 22. ledna 1989 v Praze a ve Všetatech, okr. Mělník a o průběhu bezpečnostních opatření k zajištění klidu a veřejného pořádku.

Materiál je určen k projednání ve vládě ČSSR.

Soudruh

Ladislav Adamec
předseda vlády ČSSR

P r a h a

*Projednáno ve vládě ČSSR
dne 26. 1. 1989.*

*Katolák A-5.
30. 1. 1989 Pliška*

ÚŘAD PŘEDSEDNICTVA VLÁDY ČSSR	
vstupní číslo:	_____
došle dne:	25. 1. 1989
podělová má:	1 listu
utajované přílohy:	25 listů 19 ořad
ostatní přílohy:	_____
př. č.:	20
č. j.:	0107

I n f o r m a c e

o protispolečenských akcích antisocialistických elementů ve dnech 15. - 22. ledna 1989 v Praze a ve Všetatech, okres Mělník a o průběhu bezpečnostních opatření k zajištění klidu a veřejného pořádku

Protistátnímu vystoupení antisocialistických elementů ve dnech 15. - 22. 1. 1989 předcházely z jejich strany přípravné akce /informování a přizvání zástupců zahraničních sdělovacích prostředků, letáky, formulování konkrétních požadavků a hesel, vystoupení řečníků z CHARTY 77/. Tyto akce doprovázela kampaň v západních rozhlasových stanicích, zejména v Hlasu Ameriky, Radiu Svobodná Evropa a BBC. Ve svých relacích určených do ČSSR informovali posluchače o připravovaných akcích, jejich výsledků a vyzývali "národ k iniciativě".

Iniciativu v organizování veřejné protispolečenské akce k 20. výročí sebeupálení Jana Palacha dne 15. ledna 1989 na Václavském náměstí v Praze převzal tzv. prozatímní koordinační výbor Nezávislého mírového sdružení /NMS/. Jeho činnost podpořili stoupenci dalších tzv. nezávislých iniciativ /CHARTA 77 a České děti/.

Vzhledem k široké publicitě, kterou této akci věnovaly zejména rozhlasová stanice Svobodná Evropa, Hlas Ameriky, BBC a další, byli dne 15. 1. 1989 ve 13.45 hod. preventivně zadrženi organizátoři nepovoleného shromáždění, představitelé tzv. nezávislých iniciativ. Byli předvedeni na útvary VB a po výslechu ve smyslu zákona č. 40/1974 Sb. do 21.30 hod. postupně propuštěni. Jednalo se např. o R. BATTĚKA, L. LIŠE, E. KANTŮRKOVOU, P. PLACÁKA, V. MALÉHO, T. HRADÍLKA, A. STANKOVIČE, celkem 25 osob.

Bezpečnostní opatření dne 15. 1. 1989 byla provedena na Václavském a Staroměstském náměstí, náměstí Krasnoarmějců, pěší zóně, na Olšanských hřbitovech a ve Všetatech, okr. Mělník. Nasazeno bylo celkem 2200 příslušníků SNB a 1300 příslušníků Lidových milicí.

Ve 13.30 hod. byl uzavřen prostor Václavského náměstí. Ve 13.45 hod. se pod sochou sv. Václava shluklo asi 300 osob, které se snažily zpívat čs. státní hymnu a některé skandovaly "svoboda". Zákrokem pořádkové jednotky SNB a příslušníků Lidových milicí byla tato skupina vytlačena do Vodičkovy, Jindřišské a Opletalovy ulice. Současně se vytvářely další skupiny osob kolem uzávěr Václavského náměstí, zejména na Můstku.

Ve 14.05 hod. uzavřela pořádková jednotka PP VB ČSR Staroměstské náměstí. I v tomto prostoru se kolem zábran v ulicích Celetná, Železná, Melantrichova a na Malém náměstí vytvořily skupiny osob. Po nasazení pořádkových jednotek se podařilo část rozptýlit, zbývající osoby se přesunuly do Kaprovy ulice směrem k náměstí Krasnoarmějců. Proto byly uzavřeny Mánesův a Karlův most a most 1. máje. Po nasazení vodních stříkaček byly i tyto skupiny osob postupně rozptýleny a v 16.30 hod. již byl v okolí Staroměstského náměstí a náměstí Krasnoarmějců klid. Ve stejné době se v bezprostředním okolí Václavského náměstí stále pohybovaly skupiny osob, které bránily dopravnímu provozu a na opakované výzvy příslušníků SNB k opuštění prostoru reagovaly hanlivými výkřiky "fuj", "fašisti", "gestapáci", apod.

Na rohu ulic Jindřišská a Politických vězňů natáčeli zákroky pořádkových sil pracovníci ARD, přičemž nerespektovali opakované výzvy k opuštění prostoru. V jejich blízkosti se pohybovaly tři osoby /dva muži a žena/, které jim poskytovaly ochranu a podněcovaly kolem stojící zvědavce k slovním a fyzickým útokům proti příslušníkům SNB a Lidových milicí. Postupně se kolem nich vytvořila skupina několika desítek osob,

které vykřikovaly hanlivé výroky proti příslušníkům SNB a Lidových milicí. Byla proti nim nasazena pořádková jednotka, před kterou se část davu dala na útěk a oba pracovníky ARD přitom srazila k zemi.

Nejaktivnější účastníci nepovoleného shromáždění odmítali výzvy k opuštění prostoru, chovali se agresivně, slovně napadali příslušníky SNB a Lidových milicí, po zákrocích pořádkových jednotek se stále přemisťovali, např. na náměstí Republiky, k budově Federálního shromáždění a do Čelakovského sadů.

Po obnovení klidu v prostoru kolem Václavského náměstí byly v 18.00 hod. staženy jednotky Lidových milicí, část sil a prostředků SNB byla přesunuta do pohotovostního prostoru. Ve 20.00 hod. bylo bezpečnostní opatření ukončeno, zvýšený výkon pořádkové služby pokračoval do ranních hodin dne 16. 1. 1989.

V dalších dnech /16. - 18. 1. 1989/ se činnost antisociálních elementů soustředila převážně na prostor Václavského náměstí. Vývoj situace a potřeba obnovení pořádku v těchto prostorách si vynutil přijmout obdobná bezpečnostní opatření i v těchto dnech.

O zostřující se intenzitě útoků proti zakročujícím příslušníkům SNB a Lidovým milicím svědčí událost, ke které došlo dne 17. 1. 1989 krátce po 18.30 hod. ve Vodičkově ulici. Neznámý mladík vhodil z pasáže SVĚTOZOR proti postupující pořádkové jednotce předmět, který v okamžiku dopadu explodoval.

V průběhu prováděného opatření byl na Václavském náměstí v tento den zjištěn pohyb pracovníka ZÚ USA v Praze R. NORMANA, kterému bylo pod legendou zajištění jeho bezpečnosti znemožněno kontaktovat účastníky provokace.

Doba, ve které kulminovaly události dne 19. 1. 1989, byla jejich organizátory předem načasována. Například na le-
tácích zjištěných na žurnalistické, filozofické, pedagogické
a právnické fakultě UK byla kromě pozvání na Václavské náměstí
uvedena doba 17.00 hodin. V tuto dobu se zde mimo jiné pohy-
bovali: R. NORMAN, I. tajemník politické sekce ZŮ USA v ČSSR,
St. MROZEK, kulturní přidělenec ZŮ Francie v ČSSR, J. NAEGELE,
korespondent Hlasu Ameriky a pracovníci západoněmecké ARD.

V 16.40 hod. byl prostor kolem sochy sv. Václava zcela
zaplněn, zaplňovaly se chodníky i po obou stranách Václavské-
ho náměstí, až na úroveň ulic Opletalova a Krakovská. V 17.00
hod. se osoby, do té doby stojící na chodnicích, nahruly do
středu náměstí a vytvořily dav 2000 - 2500 osob. Několik desí-
tek jich začalo pískat a ozývaly se výkřiky "svobodu, svobodu",
"Češi pojďte sem" apod., které přilákaly do horní části náměs-
tí další osoby. Doprava byla v té době částečně přerušena.
Dav pokračoval ve skandování hesel, např. "dejte vládu z ruky",
"vraťte nám Dubčeka", "Jakeš ven", "Štěpán ven", "svobodné
volby". Vše doprovázel pískot a potlesk.

V 17.25 hod. zasáhly pořádkové jednotky, čímž byl dav
překvapen a dal se na útěk směrem k dolní části náměstí. Tomu-
to úmyslu zabránil koordinovaně provedený zásah Lidových milicí.

V 18.15 hod. byl v prostoru Václavského náměstí obnoven
klid a veřejný pořádek. V 18.50 hod. bylo dosaženo vyklizení
celého prostoru a přilehlých ulic.

V průběhu bezpečnostního opatření dne 19. 1.1989 bylo
předvedeno celkem 281 osob, z nichž 23 je realizováno pro
trestný čin, 80 pro přečin a 30 pro přestupek.

Dne 20. 1. 1989 kolem 16.55 hod. se v horní části Václav-
ského náměstí soustředilo, zejména na chodnicích, 750 osob.
Shromáždění postupně přerostlo v provokační vystoupení, které
omezovalo provoz na chodnicích i ve vozovce.

Po opakovaných výzvách k uvolnění prostoru řada občanů Václavské náměstí opustila. Zbývající dav byl vytlačen do střední části Václavského náměstí a postupně rozptylován. V 18.30 hod. byl v celém prostoru Václavského náměstí obnoven veřejný pořádek.

Dne 21. 1. 1989 bylo bezpečnostní opatření na Václavském náměstí v Praze prováděno v souvislosti s předpokládaným protispolečenským vystoupením. V jeho průběhu byl v prostoru klid. Pouze v horní části Václavského náměstí byl před 17.00 hod. zjištěn pohyb několika jednotlivců, kteří po kontrolách příslušníků SNB a následném upozornění tento prostor opustili.

V souvislosti s připravovanou akcí "nezávislých struktur" bylo dne 21. 1. 1989 provedeno bezpečnostní opatření rovněž v obci Všetaty, okr. Mělník.

Od 08.00 hod. začali do uvedené obce přijíždět první aktivisté a účastníci plánované demonstrace. V průběhu dopoledne se jednalo především o mimopražské osoby, zejména ze Severočeského kraje, které se na místo konání demonstrace snažily dostat všemi možnými prostředky /vlakem, osobními auty, pěšky přes pole atd./.

Před 12.00 hod. přijel do Všetat osobní automobil ZÚ Velké Británie s Patricií Holland a Damianem Toodem. Dále přijeli I. tajemníci ZÚ Dánska, Kanady a USA v Praze. Mimo diplomatů se na místo dostavily rovněž televizní štáby ARD, ÖRF, dopisovatelé agentur AFP, AP a Reuter, všichni s platnou akreditací.

V rámci opatření byla v Praze 9 a na dalších přístupových komunikacích do Všetat ve Středočeském kraji provedena dopravně bezpečnostní akce zajišťovaná silami VB a StB.

Celkem bylo zřízeno 5 filtračních bodů, v nichž bylo v průběhu dne až do večerních hodin perlustrováno 449 osob. Vraceno zpět bylo 227 osob, dalších 222 osob, které nehodlaly ustoupit od úmyslu pokračovat do Všetat, bylo předvedeno. Vyslechnuto dle § 19, zák. č. 40/1974 Sb. bylo 34 osob.

Mezi zadrženými bylo celé vedení "Demokratické iniciativy" v čele s E. MANDLEREM, B. DOLEŽALEM a M. LITOMISKÝM. Dále byl předveden Ján ČARNOGURSKÝ z Bratislavy, aktivisté "nezávislého mírového sdružení" L. VYDRA, R. ZEMAN, M. ŠMÍD, L. MAYER a další.

U R. ZEMANA byly zjištěny petice zaměřené proti opatření státních orgánů v uplynulém týdnu, pod které měly být na demonstraci získány podpisy. Petice jsou adresovány prezidentu republiky, federálnímu shromáždění, předsednictvu vlády a federálnímu ministerstvu vnitra.

Účastníci demonstrace přestali přijíždět kolem 18.30 hod. Jednalo se převážně o osoby ve věku 15 - 35 let.

V průběhu opatření došlo k 1 případu napadení veřejného činitele, jehož se dopustili L. Marks a P. Hejdánková. Marks je trestně stíhán.

Kromě uvedených událostí došlo v okr. Mělník dne 21.1. 1989 k následujícímu: v ranních hodinách bylo na OS SNB Mělník anonymně oznámeno, že ve Všetatech "bude ohýnek". V 07.35 hod. došlo k požáru stodoly v Byšicích, asi 5 km od Všetat, který se podařilo lokalizovat až v odpoledních hodinách. Na uskladněné slámě vznikla škoda 100 tis. Kčs, následné škody na budovách apod. nejsou zatím vyčísleny. Nelze vyloučit souvislost s demonstrací ve Všetatech.

V neděli dne 22. 1. 1989 nedošlo v prostoru Všetat ani v hlavním městě Praze k narušení klidu a veřejného pořádku.

Provokační vystoupení antisocialistických elementů v Praze provázely četné anonymní telefonáty na telefonní linky 158, na sekretariáty OV KSČ, do závodů i do bytů občanů v různých místech ČSSR, zejména v Praze. Telefonující osoby

vyhrožovaly provedením teroristických činů namířených proti funkcionářům KSČ, příslušníkům SNB i občanům, kteří veřejně odsoudili počínání antisocialistických živlů. Objevily se také vyhrůžky provedení destrukcí závodů a veřejných budov. Na OV KSČ v Šumperku bylo rozbito kamenem 5 oken zasedacího sálu. V Praze a v okresech Jičín a Rokycany byly zjištěny nápisy hanobící KSČ a SNB.

Při zákroku pořádkových jednotek dne 20. ledna 1989 byla v odpadkovém koši pod sochou sv. Václava nalezena pistole CZ ráže 7,65 mm.

V průběhu prováděných bezpečnostních opatření od 15.1.do 22. 1. 1989 bylo perlustrováno celkem 2 021 osob a počet zadržovaných a předvedených osob dosáhl 851. V témže období bylo zjištěno 76 trestných činů a 127 přečinů. Národním výborům bylo oznámeno 91 přestupků.

Událostmi v Praze ve dnech 15. - 21. 1. 1989 vyvrcholil proces přechodu antisocialistických živlů od skrytých forem podvratného působení k otevřeným konfrontačním akcím započatým v srpnu 1988. Jednalo se o připravené, načasované, koordinované a nepřátelskými silami ze zahraničí podporované akce. Jejich průběh a cíl je třeba posuzovat i v souvislosti s probíhající konferencí signatářů Helsinské dohody ve Vídni i s vývojem situace v jiných socialistických státech, např. PLR, MLR.

Potvrdilo se, že protivník zvolil centrum Prahy k veřejným konfrontačním vystoupením záměrně, s cílem dosáhnout co nejširší publicity a zdání masovosti s ohledem na frekvenci pohybu občanů i návštěvníků Prahy. Současně vytvořil podmínky pro usnadnění činnosti pracovníků západních sdělovacích prostředků, kteří měli dokumentovat tzv. porušování lidských práv v ČSSR a diskreditovat ČSSR v očích světové veřejnosti.

Ná. omezení aktivity antisocialistických elementů měla vliv obvinění vznesená pro podezření z páčání trestné činnosti V. HAVLOVI a mluvčím CHARTY 77 D. NĚMCOVÉ a A. VONDROVI. Tento postup vyvolal mezi představiteli jednotlivých protisocialistických seskupení vážné obavy z reálné možnosti trestního postihu a jejich aktivita přechodně poklesla. Rovněž důsledná opatření SNB, zejména rozhodný zákrok pořádkových jednotek v součinnosti s příslušníky Lidových milicí dne 19.1.1989, se pozitivně projevila v dalších dnech. Pozitivní roli postupně sehrávají i hromadné sdělovací prostředky.

V důsledku jednotného postupu orgánů státní moci a správy se antisocialistické živly dočasně stáhly do ústraní a vyčkávají dalšího vývoje. Je zřejmé, že přehodnocují situaci a taktiku dalšího postupu.

V nejbližším období lze očekávat pokračování provokačních akcí narušujících klid a veřejný pořádek.

Dne 19. 1. 1989 bylo ONV Praha 2 doručeno "Oznámení veřejného shromáždění", které organizuje tzv. "Nezávislé mírové sdružení - "iniciativa za demilitarizaci společnosti" na náměstí Míru v Praze 2, dne 28. 1. 1989 v 15.00 hod., jako "veřejnou diskusi o problémech spojených s výkonem základní vojenské služby".

Obdobně jako v případě Jana PALACHA lze očekávat, že budou podniknuty pokusy oživit ve veřejnosti provokačními akcemi sebevraždu Jana ZAJÍCE /25. 2. 1969/.